

Društvo arhitekata Zagreba
Upravni odbor
Trg bana Josipa Jelačića 3/I
10000 Zagreb

Hrvoje Hrabak
216 Chemin des Vignes
73420 Voglans
Francuska

Voglans, 14 veljače 2025.

Poštovani članovi Upravnog odbora DAZ-a,

U prilogu ovog pisma dostavljam Vam, po njihovoj punomoćnosti i konačnosti, na Vaše znanje i postupanje, presude:

- Općinskog građanskog suda u Zagrebu, pod oznakom 16 Pn-3603/11-32, od 16. svibnja 2014.
- Ustavnog suda Republike Hrvatske, pod oznakom U-III-2099/2020, od 19. listopada 2022.
- Županijskog suda u Zagrebu, pod oznakom GŽ-4469/2022-4, od 7. svibnja 2024.

Navedene Vam presude dostavljam radi njihove iznimne bitnosti za više segmenata, kako hrvatskog javnog i kulturnog života, tako i za arhitektonsku struku. Očekujem od Vas da pažljivo proučite ove pravne tekstove koji o stanju stvari govore iznimno jasno i rječito, a posebice o:

- Prirodi štetnog događaja urušenja eksponata koji je Hrvatsku trebao predstavljati na Venecijanskom Bijenalu 2010. i šteti koju je taj događaj trajno nanio arhitektonskoj struci
- Izostanku osnovne odgovornosti i pristojnosti autora tog neprikazanog eksponata, koji nisu našli za shodno niti da se za taj događaj ispričaju hrvatskoj javnosti, koju su širokom medijalizacijom svjesno i duboko uvukli u praćenje ovog predstavljanja hrvatske arhitekture i kulture
- Neophodnosti široke slobode pisane i izgovorene riječi za društveni, kulturni i stručni razvoj
- Zlonamjernosti kojom su navedeni pojedinci, protivno svim civilizacijskim i stručnim uzusima, organizirali sudski progon protiv slobodne kritičke riječi.

U tom smislu Vas pozivam, kao i nadležna ministarstva, HKA i UHA da, temeljem sudskih izrijeza u prilogu, za dobrobit hrvatske arhitekture i kulture te za ispravak nepravednih stečevina pojedinaca koji su u ovom progonu sudjelovali, poduzmete sljedeće radnje nad spomenutima :

- Dokinete članstvo u HKAiG i područnim društvima arhitekata
- Zaustavite sudjelovanje u ocjenjivačkim sudovima, izborničkim aktivnostima i srodnim djelatnostima
- Opozovete dodijeljene stručne nagrade

Uz navedeno, pozivam Vas i da presude iz priloga ovog pisma u cijelosti objavite u Vašim glasilima.

S obzirom na osobnu žrtvu koju sam, tijekom skoro petnaest godina, podnosio za zaključenje ovog sudskog i ljudskog progona, od Vas očekujem nadasve ozbiljan i učinkovit odgovor.

S poštovanjem,

Hrvoje Hrabak, Vitez Nacionalnog reda za zasluge Francuske republike

REPUBLIKA HRVATSKA
OPĆINSKI GRADANSKI SUD U ZAGREBU
Ulica grada Vukovara 84

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

P R E S U D A

Općinski građanski sud u Zagrebu, po sucu toga suda Marijanu Glavašu, u pravnoj stvari I tužitelja Saše Begovića iz Zagreba, Laginjina 7, OIB: 62359769470, II tužitelja Marka Dabrovića iz Zagreba, Grškovićeve 11a, OIB: 94237663405, III tužitelja Igora Franića iz Zagreba, Prilaz Gjura Deželića 52, OIB: 23817184371, IV tužiteljice Tatjane Grozdanić Begović iz Zagreba, Laginjina 7, OIB: 34378082811, V tužitelja Petra Miškovića iz Rijeke, Šetalište 13. divizije 47, OIB: 52753276428, VI tužitelja Silvija Novaka iz Zagreba, Laginjina 9, OIB: 93783383528, VII tužitelja Veljka Olujića iz Zagreba, Hebrangova 27, VIII tužiteljice Helene Paver Njirić iz Zagreba, Zvonimirova 75, OIB: 23262406201, IX tužiteljice Lee Pelivan iz Zagreba, Svačićev trg 14, OIB: 36840092405, X tužitelja Tome Plejića iz Zagreba, Svačićev trg 14, OIB: 75793770977, XI tužitelja Gorana Rako iz Zagreba, Črnomerec 135, XII tužitelja Idisa Turata iz Zagreba, Grškovićeve 11a i XIII tužitelja Tončija Žarnića iz Zagreba, Trg O. Keršovanija 14, OIB: 82170649286, svi zastupani po punomoćniku Borisu Šavoriću, odvjetniku u Odvjetničkom društvu Šavorić & Partneri, Zagreb, protiv tuženika Hrvoja Hrabaka iz Zagreba, Trg žrtava fašizma 9, radi naknade štete, nakon održane i zaključene glavne i javne rasprave 1. travnja 2014. u nazočnosti punomoćnika tužitelja i u odsutnosti uredno pozvanog tuženika, 16. svibnja 2014.

presudio je

Odbija se tužbeni zahtjev koji glasi:

"I. Nalaže se tuženiku Hrvoju Hrabaku iz Zagreba, Trg žrtava fašizma 9, da na ime naknade štete plati tužiteljima i to:

- Saši Begoviću iz Zagreba iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate,
- Marku Dabroviću iz Zagreba iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate,
- Igoru Franiću iz Zagreba iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate,

- Tatjani Grozdanić Begović iz Zagreba iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate,

- Petru Miškoviću iz Rijeke iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate,

- Silviju Novaku iz Zagreba iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate,

- Veljku Olujiću iz Zagreba iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate,

- Heleni Paver Njirić iz Zagreba iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate,

- Lei Pelivan iz Zagreba iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate,

- Tomi Plejiću iz Zagreba iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate,

- Goranu Rako iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate,

- Idisu Turato iz Zagreba iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate te

- Tončiju Žarniću iz Zagreba iznos od 800,00 kn zajedno sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od 18. srpnja 2011. godine pa do isplate

te da tužiteljima naknadi pamični trošak također sa zakonskim zateznim kamatama koje se određuju za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, tekućim od zaključenja glavne rasprave pa do isplate, sve to u roku od 15 dana pod prijetnjom ovrhe.

II. Nalaže se tuženiku Hrvoju Hrabaku iz Zagreba, Trg žrtava fašizma 9, da o svom trošku objavi ovu presudu u jednom od dva dnevna novinska lista s najvećom nakladom

koji se tiskaju na području cijele Hrvatske – Jutarnjem listu ili Večernjem listu – u prvom sljedećem broju lista nakon pravomoćnosti presude."

Obrazloženje

Tužitelji u tužbi navode da im je tuženik povrijedio prava osobnosti, prava na čast i ugled, kao priznatim i nagrađivanim diplomiranim inženjerima arhitekture, članovima hrvatskog tima autora i službenim predstavnicima na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji 2010. godine. Tako je tuženik 3.9.2010. godine u iznimno slušanoj emisiji „Katapultura“ na 1. programu Hrvatskog radija na temu nastupa hrvatskih arhitekata na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji protiv tužitelja iznio nekoliko neistinitih i vrlo uvredljivih izjava, nastupajući pritom formalno kao predsjednik Udruženja hrvatskih arhitekata, a zapravo potpuno privatno dajući privid službenog stava navedenog Udruženja, čime je svjesno iskoristio svoju poziciju da naštetiti tužiteljima, a iznoseći pritom svoje osobne negativne i omalovažavajuće stavove o tužiteljima. Jedna od spornih tuženikovih izjava bila je: *„Zato što je riječ na neki način o skupini autora istomišljenika koji i svoje arhitektonske reference dobrim dijelom i jesu stjecali upravo tako što su u raznim procedurama, natjecanjima, ishodbijima dozvola i sličnome, u ime stvaralačke slobode zaobilazili na razne načine i pravila igre i inženjerske datosti, i to im je, zapravo, do sada i u hrvatskim okvirima donosilo uvijek uspjeh. Kad se jednom u toj situaciji pojavio tako jak element kao što je to more, to onda nije prošlo.“* Tužitelji smatraju kako je tvrdnjama koje sadrži ova izjava (posebno navodima o „zaobilazanju pravila igre“ ili varanja na natjecanjima) tuženik svjesno išao na omalovažavanje tužitelja i rušenje ponaosob njihovog ugleda, kojemu je ovim postupkom nanesena golema šteta. Osim nastupa u spomenutoj radijskoj emisiji, tuženik je također kao predstavnik Udruženja hrvatskih arhitekata 1.9.2010. dao pisani osvrt na hrvatski nastup na međunarodnoj izložbi, koji osvrt je iskoristio i za davanje svog privatnog mišljenja, pa je tako u istome iznio: *„Venecijanski ploveći paviljon u sebi utjelovljuje model ponašanja koji nas već godinama prati kao profesionalna hipoteka iako ga zapravo prakticira sasvim mala grupa kolega – ignoranciju prema pravilima igre, budžetu, inženjerskim performansama, ekonomskim i tehnološkim mogućnostima našeg društva, te autorsko samozadovoljstvo s napadnom željom za pokazivanjem – pa makar i na dva dana.“* Dalje u tekstu istog osvrta se navodi: *„Ovaj osvrt dajemo u prvom redu osjećajući frustraciju i nezadovoljstvo koje je ovakva prezentacija hrvatske arhitekture izazvala kod brojnih kolega koji vrijedno, savjesno i odgovorno obavljaju arhitektonski posao i svakodnevno opravdavaju vrijednost našeg rada i zanata.“* Navedenim izjavama je tuženik javnosti, a ponajviše stručnoj javnosti u kojoj tužitelji uživaju velik ugled, plasirao mišljenje kako tužitelji nisu među navedenim kolegama koji „vrijedno, savjesno i odgovorno obavljaju arhitektonski posao i opravdavaju vrijednost arhitektonskog rada i zanata“, klevećući ih i prikazujući kao neprofesionalne i nestručne osobe, a držeći se kao da je jedva dočekao ovakvu situaciju da privatno povrijedi tužitelje. Ističući kako se radi upravo o privatnim stavovima tuženika, tužitelji u tužbi citiraju i zaključak ostalih članova predsjedništva Udruženja hrvatskih arhitekata od 10.9.2010. u kojem se navodi kako u istom postoji podijeljenost stavova o spornom osvrtu tuženika, koji je taj osvrt dao samostalno i bez uključenja ostalih članova predsjedništva. Konačno, 7.9.2010. u Reviji časopisa Nacional izašao je članak pod naslovom „Klimavi temelji hrvatske arhitekture“ u kojem tuženik i dalje vrijeđa tužitelje navodeći: *„Postoje tisuće kolega koji dugogodišnje, svakodnevno predano, savjesno i odgovorno rade svoj posao. I to rade na zadovoljstvo svojih klijenata i zadovoljstvo opće zajednice. Paralelno s tim, svako toliko pojavljuju se iznimke koje su van dometa skromnog i savjesnog obavljanja tog posla. Nažalost, takve iznimke se onda kao hipoteka prenose na čitavu struku.“* Budući je svim citiranim izjavama danim u javnosti tuženik povrijedio pravo osobnosti tužitelja, prava

tužitelja na čast i ugled, a osobito upućujući na okolnost da je trajno nanesena šteta časti i ugledu tužitelja kako u očima šire i stručne javnosti, tako i postojećih klijenata, tužitelji predlažu donošenje presude kojom će se tuženiku naložiti isplata tužiteljima pravične novčane naknade u iznosu od 800,00 kn za svakog pojedinog tužitelja, zajedno s pripadajućim zateznim kamatama i troškom parničnog postupka, te objava takve presude o vlastitom trošku u jednom od dva dnevna novinska lista s najvećom nakladom koji se tiskaju na području cijele Hrvatske – Jutarnjem listu ili Večernjem listu – u prvom sljedećem broju lista nakon pravomoćnosti presude.

Tuženik u odgovoru na tužbu ne osporava da je iznio citirane tvrdnje, ali smatra da istima nije povrijedio, niti je namjeravao tužiteljima povrijediti pravo osobnosti na ugled i čast. Smatra da je sporno istupanje bilo izražavanje njegovog stručnog kritičkog stava u okviru arhitektonske struke, a kao takvo potrebna i prikladna reakcija na kontekst događaja (hrvatski nastup na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji) i to ovisno o tipu medija ili emisije, s primjerenom razinom stručnosti i bez nanošenja uvreda ili osobnog prozivanja. Sporne tvrdnje je iznio s ciljem zaustavljanja negativnog mišljenja o struci u javnosti, objašnjavanja tog aktualnog događaja (obzirom to nisu činili tužitelji), a s odgovornošću i zadaćama predsjednika Udruge hrvatskih arhitekata. S te pozicije, tuženik smatra tužitelje odgovornima za određene stručne propuste, te je kritizirao njihov način rada, posebno njihovu nespremnost da u datim okolnostima preuzmu odgovornost za autorski pristup te da objasne da je bila riječ o ishodu čije su mogućnosti bili potpuno svjesni, uz ispriku dijelu stručne i šire javnosti. Upruči na slobodu javne riječi i stručne kritike, predlaže odbiti tužbeni zahtjev.

Tijekom postupka sud je izvršio uvid u transkript emisije "Katapultura" 1. programa Hrvatskog radija od 3.9.2010. te je preslušan CD sa snimkom navedene radijske emisije, osvrt na hrvatski nastup na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji od 1.9.2010., zaključak od 10.9.2010., presliku novinskog članka "Klimavi temelji hrvatske arhitekture" objavljenog u Reviji časopisa Nacional od 7.9.2010., ispisane web stranice (list 47 - 48 spisa), rješenje Ministarstva kulture klasa 910-01/10-01/0014 od 11.2.2010., ispisanu web stranicu Ministarstva kulture o imenovanju hrvatskog povjerenika na 12. Venecijanskom Bijenalu od 1.3.2010. (list 50), presliku e-maila od 2.3.2010., presliku prve unutarnje i predzadnje stranice impresuma službene monografije Bijenala u Veneciji 2010., prijedlog i skicu arhitektonskog zadatka od 2.3.2010., presliku uz ovjereni prijevod Potvrde Bijenala u Veneciji da su tužitelji autori iz lipnja 2010., presliku dokumenta La Biennale di Venezia autora Lea Modrčina, pismo tuženiku akademika Velimira Neidhardta od 4.7.2013., pismo tuženiku akademika Branka Kincla, saslušani su I tužitelj Saša Begović, II tužitelj Marko Dabrović, III tužitelj Igor Franić, IV tužiteljica Tatjana Grozdanić Begović, V tužitelj Petar Mišković, VI tužitelj Silvije Novak, VII tužitelj Veljko Olujić, VIII tužiteljica Helena Paver Njirić, IX tužiteljica Lea Pelivan, X tužitelj Toma Plejić, XI tužitelj Goran Ratko i XIII tužitelj Tonči Žarnić, te je saslušan tuženik.

Svi provedeni dokazi ocijenjeni su sukladno odredbi čl. 8. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, br. 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07. – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 84/08., 123/08., 57/11., 148/11. – pročišćeni tekst i 25/13., dalje u tekstu - ZPP)

Tužbeni zahtjev nije osnovan.

Između stranaka nije sporno da je tuženik iznio u tužbi citirane tvrdnje, te da je iznoseći iste mislio upravo na I - XIII tužitelje kao "grupu autora" iako ih poimence nije

spominjao. Sporno je da li je tuženik tako iznesenim tvrdnjama povrijedio tužiteljima pravo osobnosti, pravo na čast i ugled koje opravdava dosudu pravične novčane naknade odnosno objavu presude u medijima.

Odredbom čl. 1100. st. 1. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, br. 35/05. i 41/08., dalje - ZOO) propisano je da će sud, u slučaju povrede prava osobnosti, ako nađe da to težina povrede i okolnosti slučaja opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade imovinske štete, a i kad nje nema. Odredba st. 2. istog članka određuje da će sud pri odlučivanju o visini pravične novčane naknade voditi računa o jačini i trajanju povredom izazvanih fizičkih boli, duševnih boli i straha, cilj kojemu služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njezinom naravi i društvenom svrhom. Prema odredbi čl. 1099. ZOO-a u slučaju povrede prava osobnosti oštećenik može zahtijevati, na trošak štetnika, objavljivanje presude odnosno ispravka, povlačenje izjave kojom je povreda učinjena, ili što drugo čime se može ostvariti svrha koja se postiže pravičnom novčanom naknadom.

Odredbom čl. 19. ZOO-a propisano je da svaka fizička i pravna osoba ima pravo na zaštitu svojih prava osobnosti pod pretpostavkama utvrđenim zakonom, a pod pravima osobnosti u smislu ZOO-a razumijevaju se pravo na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i dr.

I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI i XIII tužitelji u svojim iskazima u bitnom navode da su doživjeli neugodno iznenađenje i posljedično trpjeli duševnu bol kada su čuli nastup tuženika u radijskoj emisiji "Katapultura" i kasnija njegova istupanja, a budući im je istim povrijeđena čast i ugled kao ljudima i stručnjacima koji svoj posao obavljaju kao životni poziv, pošteno i stručno. Naime, smatraju da se nije se radilo o stručnoj kritici, nego o napadu na osobnoj razini, pogotovo vezano uz izjave tuženika o tome da su se tužitelji koristili "smicalicama" da bi došli do svog današnjeg položaja. Tužitelji redom uživaju profesionalni ugled (profesori su ili docenti na fakultetu, neki imaju privatne urede, nagrađivani su) te su tuženikovim nastupom dovedeni u neugodni položaj pred svojim kolegama, klijentima, studentima, obitelji itd. (neki su iskazali kako su morali objašnjavati prijateljima i obitelji koji su čuli tuženikove istupe o čemu se radi) Posebno su se razočarali i povrijedili što su takve negativne izjave došle od predsjednika njihove udruge arhitekata, čiju su podršku očekivali.

Tuženik u svom iskazu navodi da je bio osobno zainteresiran za događaje povodom 12. međunarodne izložbe arhitekture u Veneciji na kojem su tužitelji trebali sudjelovati, te kao predsjednik Udruge hrvatskih arhitekata smatra da je i javnost bila senzibilizirana oko tog projekta, te se osjećao pozvanim i dužnim komentirati navedene događaje, a budući nitko od odgovornih to nije činio. Način na koji je javnosti objasnio što se dogodilo i svoje viđenje događaja u povodu kojega je iznio sporne tvrdnje, bio je usmjeren na razjašnjavanje okolnosti širem ali i stručnom dijelu javnosti koji je već upoznat s tužiteljima, te je pratio cijeli projekt. Njegova reakcija bila je i odgovor na već uzburkanu medijsku pozornost, te nije bila usmjerena osobno na tužitelje niti njihov dosadašnji rad, već isključivo na stručnu pogrešku u okviru spomenute međunarodne izložbe. Oспорava da je svojim nastupima kritizirao tužitelje kao osobe niti ih prikazivao kao kriminalce koji se služe smicalicama i prevarama za ishođenje poslova. Njegov istup, posebno u emisiji "Katapultura" je bila isključivo stručna kritika u konkretnom slučaju.

Cijeneci tako provedene dokaze, sud je utvrdio da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava osobnosti tužitelja, prava na ugled i čast, koje bi tada pod određenim

pretpostavkama obzirom na svoju težinu i okolnosti slučaja, opravdavaju dosudu pravične novčane naknade. Naime, u ovoj pravnoj stvari prvenstveno valja promatrati kontekst cjelokupnog događanja u kojem su iznesene sporne tvrdnje tuženika: urušavanje plovećeg paviljona čiji su autori tužitelji i koji je bio predviđen kao sastavni dio službenog nastupa Republike Hrvatske na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji, veliki interes javnosti u svezi toga neuspjeha te nastavno na izloženo pravo i obveza tužitelja kao predsjednika Udruženja hrvatskih arhitekata na očitovanje u svezi navedenoga. Tužitelji navode da su tuženikove tvrdnje usmjerene zasebno na njih ponaosob (na njihovu osobnost, stručnost, itd.), pogotovo dio tvrdnji tuženika gdje isti navodi kako su tužitelji do svojih položaja došli "smicalicama" i zaobilaznim metodama. U svezi toga za istaknuti je da sud u istupima tuženika nije našao riječi koje bi predstavljale napad na tuženike na osobnoj razini, već je sud stajališta da se sve sporne tvrdnje tuženika odnose isključivo na navedenu međunarodnu izložbu i događaj u vezi toga (potonuču plovećeg paviljona) te komentiranje istoga, pa su neprihvatljivi navodi tužitelja kojima oni žele izdvojiti nekoliko izjava, odnosno nekoliko rečenica tuženika, koje su očigledno date u kontekstu gore izloženog. Pregledom predmetnog novinskog napisa, tuženikovog osvrta te preslušavanjem tonske snimke radijske emisije "Katapultura" očito je da je tuženik kako običnoj tako i stručnoj javnosti objašnjavao situaciju i nezgodu koja se dogodila, što je pored toga bila i njegova odgovornost kao predsjednika Udruženja hrvatskih arhitekata. U tim istupima tužitelj je doista kritizirao hrvatski nastup na citiranoj međunarodnoj izložbi i autore tog urušenog paviljona (nigdje ne spominjući imena i prezimena autora, tj. tužitelja), ali ta kritika izražena je primjerenim riječima i predstavlja subjektivno i stručno stajalište tuženika kao kolege arhitekta i predsjednika Udruženja arhitekata. Spomenuta kritika odnosi se na autorski i stručni pristup tužitelja u konkretnom slučaju koji je rezultirao neuspjehom hrvatskog nastupa, a ne predstavlja omalovažavanje općenite stručnosti tužitelja kao priznatih arhitekata i ne dovodi u pitanje poštenje istih. Sud kao životne prihvata navode tužitelja da ih je kritika tuženika "pogodila", ali radi se o "zdravoj" kritici i ocjeni te tužitelji pri tome moraju biti svjesni da isti na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji nisu nastupali kao pojedinci svojim imenom i prezimenom, već su zastupali Republiku Hrvatsku na međunarodnoj priredbi u sklopu nastupa financiranog državnim sredstvima gdje je već samim time povećan interes javnosti, te u takvoj situaciji kao autori tog nastupa moraju biti spremni na povećani stupanj javne i posebno stručne kritike i da se prema njima može primijeniti snažan polemički i kritički jezik. Neuspjeh hrvatskog nastupa svakako je bio i stručni neuspjeh autora-tužitelja, ali u percepciji javnosti i struke neuspjeh cjelokupne hrvatske arhitektonske struke koji je zahtijevao odgovarajući odgovor i objašnjenje pa čak eventualno i ispriku, što međutim od tužitelja nije uslijedilo, već je to na sebe u konačnici preuzeo tuženik kao čelnik udruženja, no u tim obraćanjima nije prešao granicu kritičkog promišljanja koja bi dovela do povrede časti i ugleda tužitelja kako to navode u ovom postupku.

Slijedom svega izloženoga, a obzirom u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava osobnosti tužitelja - prava na čast i ugled te stoga ne postoje niti pretpostavke za eventualnu dosudu zatražene pravične novčane naknade (čl. 1100. ZOO-a) i objavljivanje presude u medijima (čl. 1099. ZOO-a), valjalo je takav tužbeni zahtjev odbiti.

Sud kao neodlučne nije posebice cijenio preostale dokaze, a neki od njih su i predloženi odnosno dostavljeni nakon zaključenja prethodnog postupka (čl. 461.a ZPP-a). Odbijen je i prijedlog tužitelja za donošenje presude zbog oglehu budući za navedeno nisu bile ispunjene pretpostavke propisane odredbom čl. 331.b st. 1. ZPP-a (osnovanost tužbenog zahtjeva nije proizlazila iz činjenica navedenih u tužbi).

Kako tužitelji nisu uspjeli u sporu, odgovarajućom primjenom odredbe čl. 154. st. 1. ZPP-a odbijen je njihov zahtjev za naknadu troškova postupka.

U Zagrebu, 16. svibnja 2014.

SUDAC:
MARIJAN GLAVAŠ v.r.

POUKA O PRAVNOM LIJEKU

Protiv ove presude nezadovoljna stranka ima pravo žalbe na Županijski sud u Zagrebu, u roku od 8 dana od dana dostave iste putem ovog suda u 4 istovjetna primjerka.

Presuda u postupku u sporu male vrijednosti može se pobijati samo zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

DNA
tužiteljima po pun.
tuženiku

Za točnost otpavka-ovlašteni službenik:
Vesna Stančin

[Signature]

03-06-2024

Republika Hrvatska
Županijski sud u Zagrebu
Trg Nikole Šubića Zrinskog 5

Poslovni broj: GŽ-4469/2022-4

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

PRESUDA

Županijski sud u Zagrebu, kao sud drugog stupnja, u vijeću sutkinja Slavice Garac, predsjednice, Nike Grospić Ivasović, izvjestiteljice i Diane Preglej, članice, u pravnoj stvari I. tužitelja Saše Begovića iz Zagreba, Laginjina 7, OIB: 62359769470, II. tužitelja Marka Dabrovića iz Zagreba, Grškovićeve 11a, OIB: 94237663405, III. tužitelja Igora Franića iz Zagreba, Prilaz Gjura Deželića 52, OIB: 23817184371, IV. tužiteljice Tatjane Grozdanić Begović iz Zagreba, Laginjina 7, OIB: 34378082811, V. tužitelja Petra Miškovića iz Rijeke, Šetalište 13. divizije 47, OIB: 52753276428, VI. tužitelja Silvija Novaka iz Zagreba, Laginjina 9, OIB: 93783383528, VII. tužitelja Veljka Olujića iz Zagreba, Hebrangova 27, VIII. tužiteljice Helene Paver Njirić iz Zagreba, Zvonimirova 75, OIB: 23262406201, IX. tužiteljice Lee Pelivan iz Zagreba, Svačićev trg 14, OIB: 36840092405, X. tužitelja Tome Plejića iz Zagreba, Svačićev trg 14, OIB: 75793770977, XI. tužitelja Gorana Rake iz Zagreba, Črnomerec 135, XII. tužitelja Idisa Turata iz Zagreba, Grškovićeve 11a i XIII. tužitelja Tončija Žarnića iz Zagreba, Trg O. Keršovanija 14, OIB: 82170649286, svi zastupani po punomoćniku Borisu Šavoriću, odvjetniku iz Odvjetničkog društva Šavorić & partneri u Zagrebu, protiv tuženika Hrvoja Hrabaka iz Zagreba, Trg žrtava fašizma 9, OIB: 86798360266, radi naknade štete, odlučujući o žalbi I.–XIII. tužitelja protiv presude Općinskog građanskog suda u Zagrebu poslovni broj Pn-3603/11-32 od 16. svibnja 2014., u sjednici vijeća održanoj dana 7. svibnja 2024.,

presudio je

I. Odbija se žalba I. tužitelja Saše Begovića, II. tužitelja Marka Dabrovića, III. tužitelja Igora Franića, IV. tužiteljice Tatjane Grozdanić Begović, V. tužitelja Petra Miškovića, VI. tužitelja Silvija Novaka, VII. tužitelja Veljka Olujića, VIII. tužiteljice Helene Paver Njirić, IX. tužiteljice Lee Pelivan, X. tužitelja Tome Plejića, XI. tužitelja Gorana Rake, XII. tužitelja Idisa Turata i XIII. tužitelja Tončija Žarnića kao neosnovana te potvrđuje presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu poslovni broj Pn-3603/11-32 od 16. svibnja 2014.

II. Odbija se zahtjev I. tužitelja Saše Begovića, II. tužitelja Marka Dabrovića, III. tužitelja Igora Franića, IV. tužiteljice Tatjane Grozdanić Begović, V. tužitelja Petra

Miškovića, VI. tužitelja Silvija Novaka, VII. tužitelja Veljka Olujića, VIII. tužiteljice Helene Paver Njirić, IX. tužiteljice Lee Pelivan, X. tužitelja Tome Plejića, XI. tužitelja Gorana Rake, XII. tužitelja Idisa Turata i XIII. tužitelja Tončija Žarnića za naknadu troška nastalog povodom žalbe kao neosnovan.

Obrazloženje

1. Predmetnom je presudom odbijen tužbeni zahtjev kojim su I.–XIII. tužitelji tražili:

- da se tuženiku naloži da svakom od I.–XIII. tužitelja isplati iznos od po 800,00 kn (106,18 EUR¹), zajedno sa zateznim kamatama tekućima na svaki pojedini iznos od 18. srpnja 2011. pa do isplate, kao i da im naknadi trošak parničnog postupka, zajedno sa zateznim kamatama tekućima na iznos istog od dana presuđenja pa do isplate, sve to u roku od 15 dana,
- da se tuženiku naloži da o svom trošku objavi presudu (kojom se tužbeni zahtjev prihvaća) u jednom od dva dnevna novinska lista s najvećom nakladom koji se tiskaju na području cijele Hrvatske – Jutarnjem listu ili Večernjem listu – u prvom sljedećem broju lista nakon pravomoćnosti presude.

2. Protiv navedene presude žale se I.–XIII. tužitelji zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, predlažući da se ista preinači na način da se tužbeni zahtjev prihvati u cijelosti, a podredno da se ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, kao i da im se naknadi trošak nastao povodom žalbe u iznosu od 2.343,75 kn (311,07 EUR–a).

3. Žalba je neosnovana.

4. Predmet ovog postupka je zahtjev I.–XIII. tužitelja:

- da tuženik svakom od I.–XIII. tužitelja isplati iznos od po 800,00 kn (106,18 EUR–a), zajedno sa zateznim kamatama tekućima na svaki pojedini iznos od 18. srpnja 2011. pa do isplate, kao i da im naknadi trošak parničnog postupka u ukupnom iznosu od 15.937,50 kn (2.115,27 EUR–a), zajedno sa zateznim kamatama tekućima na taj iznos od dana presuđenja pa do isplate,
- da tuženik o svom trošku objavi presudu (kojom se tužbeni zahtjev prihvaća) u jednom od dva dnevna novinska lista s najvećom nakladom koji se tiskaju na području cijele Hrvatske – Jutarnjem listu ili Večernjem listu – u prvom sljedećem broju lista nakon pravomoćnosti presude.

5. I.–XIII. tužitelji navedeni iznos glavnice zahtijevaju od tuženika na ime naknade neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti, i to prava na čast i ugled, sukladno odredbama iz čl. 1100. st. 1. i 2. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 35/05 i 41/08 – u daljnjem tekstu: ZOO), u svezi čl. 19. st. 1. i 2. ZOO–a, dok objavu presude zahtijevaju od tuženika sukladno odredbi iz čl. 1099. ZOO–a.

6. Suprotno žalbenim navodima I.–XIII. tužitelja, predmetna presuda nema nedostataka zbog kojih se ne bi mogla ispitati jer je izreka presude razumljiva i

¹ Fiksni tečaj konverzije je 7,53450

neproturječna sama sebi i razlozima na kojima se presuda temelji te jer sadrži razloge o odlučnim činjenicama koji su jasni i međusobno neproturječni, s time da o odlučnim činjenicama ne postoji proturječnost između onoga što se u razlozima presude navodi o sadržaju isprava ili zapisnika o iskazima danima u postupku i samih tih isprava ili zapisnika, tako da nije počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22 i 155/23 – u daljnjem tekstu: ZPP) na koju I.–XIII. tužitelji upiru.

7. Prilikom ispitivanja predmetne presude i postupka koji joj je prethodio nije utvrđeno da je počinjena neka od ostalih bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. ZPP-a na koje ovaj drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti na temelju odredbe iz čl. 365. st. 2. ZPP-a.

8. Iz stanja spisa ovog predmeta proizlazi u bitnom sljedeće:

- da su I.–XIII. tužitelji u tužbi, kao i tijekom prvostupanjskog postupka, naveli u bitnom sljedeće:

- da je svaki od I.–XIII. tužitelja diplomirani inženjer arhitekture te da su I.–XIII. tužitelji bili članovi hrvatskog tima autora i službeni predstavnici na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine,

- da je tuženik 3. rujna 2010. u iznimno slušanoj emisiji "Katapultura" na 1. programu Hrvatskog radija na temu nastupa hrvatskih arhitekata na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine, nastupajući pritom kao predsjednik Udruženja hrvatskih arhitekata (u daljnjem tekstu: Udruženje), iznio protiv I.–XIII. tužitelja nekoliko neistinitih i uvredljivih izjava koje nisu bile ujedno i službeni stav Udruženja,

- da je tuženik na pitanje voditeljice emisije "Katapultura" odgovorio:

"Zato što je riječ na neki način o skupini autora istomišljenika koji i svoje arhitektonske reference dobrim dijelom i jesu stjecali upravo tako što su u raznim procedurama, natjecajima, ishođenjima dozvola i sličnome, u ime stvaralačke slobode zaobilazili na razne načine i pravila igre i inženjerske datosti, i to im je, zapravo, do sada i u hrvatskim okvirima donosilo uvijek uspjeh. Kad se jednom u toj situaciji pojavio tako jak element kao što je to more, to onda nije prošlo.",

- da je tuženik kao predsjednik Udruženja, zajedno s predsjednikom Hrvatske komore arhitekata, 1. rujna 2010. dao pisani osvrt na hrvatski nastup na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine, u kojem je, između ostalog, naveo:

"Venecijanski ploveći paviljon u sebi utjelovljuje model ponašanja koji nas već godinama prati kao profesionalna hipoteka iako ga zapravo prakticira sasvim mala grupa kolega – ignoranciju prema pravilima igre, budžetu, inženjerskim performansama, ekonomskim i tehnološkim mogućnostima našeg društva, te autorsko samozadovoljstvo s napadnom željom za pokazivanjem – pa makar i na dva dana.", "Ovaj osvrt dajemo u prvom redu osjećajući frustraciju i nezadovoljstvo koje je ovakva prezentacija hrvatske arhitekture izazvala kod brojnih kolega koji vrijedno, savjesno i odgovorno obavljaju arhitektonski posao i svakodnevno opravdavaju vrijednost našeg rada i zanata.",

- da su članovi predsjedništva Udruženja 10. rujna 2010. sastavili zaključak vezano za osvrt tuženika u kojem su naveli:

"Predsjedništvo UHA-e je na današnjoj sjednici raspravljalo o osvrtnu koji je predsjednik Hrvoje Hrabak, zajedno s predsjednikom Hrvatske komore arhitekata Tomislavom Čurkovićem, dao na temu hrvatske prezentacije na venecijanskom bijenalu. U kolegijalnoj i konstruktivnoj raspravi konstatirali smo heterogenost stavova o osvrtnu koji je predsjednik u sklopu svojih statutarnih ovlasti dao samostalno i bez uključenja ostalih članova predsjedništva.",

- da je 7. rujna 2010. u časopisu Nacional objavljen članak pod naslovom "Klimavi temelji hrvatske arhitekture" u kojem je tuženik naveo sljedeće:

"Postoje tisuće kolega koji dugogodišnje, svakodnevno predano, savjesno i odgovorno rade svoj posao. I to rade na zadovoljstvo svojih klijenata i zadovoljstvo opće zajednice. Paralelno s tim, svako toliko pojavljuju se iznimke koje su van dometa skromnog i savjesnog obavljanja tog posla. Nažalost, takve iznimke se onda kao hipoteka prenose na čitavu struku.",

- da I.-XIII. tužitelji smatraju da im je tuženik navedenim izjavama u javnosti, medijima i u stručnim krugovima povrijedio pravo osobnosti, i to pravo na čast i ugled, budući da konkretne izjave ne predstavljaju stručnu kritiku, već napad na osobnoj razini, zbog čega svaki od njih zahtijeva od tuženika pravičnu novčanu naknadu u iznosu od po 800,00 kn (106,18 EUR-a),

- da je tuženik u odgovoru na tužbu, kao i tijekom prvostupanjskog postupka, naveo u bitnom sljedeće:

- da se kao predsjednik Udruženja osjećao pozvanim da komentira događaje povodom 12. međunarodne izložbe arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine, budući da nitko od odgovornih nije to učinio,

- da je njegova reakcija bila odgovor na već uzburkanu medijsku pozornost te da nije bila usmjerena osobno na I.-XIII. tužitelje niti na njihov dotadašnji rad, već isključivo na stručnu pogrešku u okviru navedene međunarodne izložbe,

- da njegov istup, pogotovo u emisiji "Katapultura", predstavlja isključivo stručnu kritiku,

- da je svoje mišljenje iznio s ciljem zaustavljanja negativnog mišljenja o struci u javnosti, kojom prigodom je pojasnio okolnosti vezane uz nemili događaj,

- da je ocijenio I.-XIII. tužitelje odgovornima za stručne propuste te kritizirao njihov način rada i nespornost da u danim okolnostima preuzmu odgovornost za autorski pristup, uz ispriku koja je trebala uslijediti dijelu stručne i šire javnosti, pozivajući se pritom na slobodu javne riječi i stručne kritike,

- da je prvostupanjski sud donio presudu poslovni broj Pn-3603/11-32 od 16. svibnja 2014. kojom je tužbeni zahtjev odbijen u cijelosti, obrazlažući svoju odluku u bitnom na sljedeći način:

- da u ovom predmetu prvenstveno valja promatrati kontekst cjelokupnog događanja u kojem su iznesene sporne tvrdnje tuženika: urušavanje plovećeg paviljona čiji su autori tužitelji i koji je bio predviđen kao sastavni dio službenog nastupa Republike Hrvatske na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji, veliki interes javnosti u svezi toga neuspjeha te, nastavno na izloženo, pravo i obvezu tuženika kao predsjednika Udruženja na očitovanje u svezi navedenoga,

- da sud u istupima tuženika nije našao riječi koje bi predstavljale napad na tužitelje na osobnoj razini, već je sud stajališta da se sve sporne tvrdnje tuženika odnose isključivo na navedenu međunarodnu izložbu i događaj u vezi toga (potonuće plovećeg paviljona) te komentiranje istoga pa su neprihvatljivi navodi

tužitelja kojima oni žele izdvojiti nekoliko izjava, odnosno nekoliko rečenica tuženika koje su očigledno dane u kontekstu gore izloženog,

- da je pregledom predmetnog novinskog napisa, tuženikovog osvrta te preslušavanjem tonske snimke radijske emisije "Katapultura" utvrđeno da je tuženik, kako običnoj, tako i stručnoj javnosti, objašnjavao situaciju i nezgodu koja se dogodila, što je pored toga bila i njegova odgovornost kao predsjednika Udruženja,

- da je tuženik u tim istupima doista kritizirao hrvatski nastup na navedenoj međunarodnoj izložbi i autore tog urušenog paviljona, pritom nigdje ne spominjući imena i prezimena autora, tj. tužitelja, ali da je ta kritika izražena primjerenim riječima i predstavlja subjektivno i stručno stajalište tuženika kao kolege arhitekta i predsjednika Udruženja,

- da se spomenuta kritika odnosi na autorski i stručni pristup tužitelja u konkretnom slučaju koji je rezultirao neuspjehom hrvatskog nastupa, a da ne predstavlja omalovažavanje općenite stručnosti tužitelja kao priznatih arhitekata i ne dovodi u pitanje poštenje istih,

- da sud kao životne prihvaća navode tužitelja da ih je kritika tuženika "pogodila", ali da se radi o "zdravoj" kritici i ocjeni te da tužitelji pri tome moraju biti svjesni da isti na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji nisu nastupali kao pojedinci svojim imenom i prezimenom, već da su zastupali Republiku Hrvatsku u sklopu nastupa financiranog državnim sredstvima, gdje je već samim time povećan interes javnosti, tako da u takvoj situaciji kao autori tog nastupa moraju biti spremni na povećani stupanj javne i posebno stručne kritike i da se prema njima može primijeniti snažan polemički i kritički jezik,

- da je neuspjeh hrvatskog nastupa svakako bio i stručni neuspjeh autora tužitelja, ali u percepciji javnosti i neuspjeh cjelokupne hrvatske arhitektonske struke koji je zahtijevao odgovarajući odgovor i objašnjenje, pa čak eventualno i ispriku, što međutim od tužitelja nije uslijedilo, već je to na sebe u konačnici preuzeo tuženik kao čelnik Udruženja, a koji u tim obraćanjima nije prešao granicu kritičkog promišljanja koja bi dovela do povrede časti i ugleda tužitelja,

- da, s obzirom na to da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava osobnosti tužitelja, i to prava na čast i ugled, time ne postoje niti pretpostavke za eventualnu dosudu zatražene pravične novčane naknade u smislu odredaba iz čl. 1100. ZOO-a te objavljivanje presude u medijima u smislu odredbe iz čl. 1099. ZOO-a, slijedom čega je tužbeni zahtjev valjalo odbiti,

- da su I.-XIII. tužitelji protiv presude prvostupanjskog suda poslovni broj Pn-3603/11-32 od 16. svibnja 2014. podnijeli žalbu 23. svibnja 2014., a da je povodom žalbe I.-XIII. tužitelja ovaj drugostupanjski sud donio:

- presudu poslovni broj GŽn-2040/14-2 od 7. listopada 2014. kojom je presuda prvostupanjskog suda potvrđena u dijelu u kojem je odbijen zahtjev I.-XIII. tužitelja da se tuženiku naloži da o svom trošku objavi presudu u jednom od dva dnevna novinska lista s najvećom nakladom koji se tiskaju na području cijele Hrvatske – Jutarnjem listu ili Večernjem listu – u prvom sljedećem broju lista nakon pravomoćnosti presude (točka I. izreke), dok je navedena presuda preinačena u dijelu u kojem je odbijen zahtjev I.-XIII. tužitelja da tuženik svakome od njih isplati iznos od po 800,00 kn (106,18 EUR-a), zajedno s pripadajućim zateznim kamatama te je suđeno da se tuženiku nalaže da na ime naknade štete isplati svakome od I.-XIII. tužitelja iznos od po 800,00 kn (106,18 EUR-a), zajedno s pripadajućim zateznim kamatama, sve to u roku od 15 dana (točka II. izreke),

- rješenje poslovni broj Gžn-2040/14-2 od 7. listopada 2014. kojim je navedena presuda ukinuta u dijelu u kojem je odbijen zahtjev I.–XIII. tužitelja za naknadu troška parničnog postupka, zajedno s pripadajućim zateznim kamatama te je u tome dijelu presuda vraćena prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje,
- da je ovaj drugostupanjski sud obrazložio svoju odluku u bitnom na sljedeći način:
 - da su, iako je pravilno utvrdio da je tuženik dao navedene izjave, nejasni su i međusobno proturječni razlozi na kojima je prvostupanjski sud utemeljio daljnji zaključak da te izjave predstavljaju samo tuženikovu stručnu kritiku, izraženu kroz snažan polemički jezik, koja ne predstavlja omalovažavanje općenite stručnosti I.–XIII. tužitelja, niti dovodi u pitanje njihovo poštenje pa da time nije došlo do povrede prava osobnosti,
 - to stoga jer su konkretne izjave bile takve jačine da su kod I.–XIII. tužitelja osim neugode uzrokovale i osjećaj manje vrijednosti, a time i povredu njihove časti i ugleda,
 - da je dostojanstvo svake osobe vrijednost koja predstavlja temeljno osobno pravo, a čiji su važan dio čast, kao vlastiti osjećaj vrijednosti i ugled te da svaki čovjek u društvu ima pravo na poštovanje i zaštitu svog dostojanstva, kao i na pravo da od drugih ljudi traži da poštuju njegovo dostojanstvo i da se klone postupaka kojima bi se ono narušilo,
 - da je, kako je prema navedenom izjavama tuženika zaista došlo do povrede prava osobnosti, tako i zahtjev I.–XIII. tužitelja osnovan pa svakome od njih, u smislu odredaba iz čl. 19. st. 1. i 2., čl. 1046. te čl. 1100. st. 1. i 2. ZOO–a, uzimajući u obzir težinu počinjene povrede i okolnosti slučaja, pripada pravo na pravičnu novčanu naknadu u iznosu od po 800,00 kn (106,18 EUR–a), a koliko su oni i zatražili, budući da težina povrede i okolnosti slučaja to opravdavaju, zajedno sa zateznim kamatama tekućima na taj iznos koje im, sukladno odredbama iz čl. 29. i 1103. ZOO–a, također pripadaju,
- da je tuženik protiv točke II. izreke presude ovog drugostupanjskog suda poslovni broj Gžn-2040/14-2 od 7. listopada 2014. podnio reviziju 23. lipnja 2015., a koja je rješenjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-3132/15-2 od 9. veljače 2016. odbačena kao nedopuštena,
- da je tuženik 23. studenog 2015. podnio ustavnu tužbu u povodu presude i rješenja ovog drugostupanjskog suda poslovni broj Gžn-2040/14-2 od 7. listopada 2014., a povodom koje je Ustavni sud Republike Hrvatske donio odluku poslovni broj U-III-2099/2020 od 19. listopada 2022. kojom je odlučeno sljedeće:
 - ustavna tužba se usvaja (točka I. izreke),
 - ukida se presuda i rješenje Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj Gžn-2040/14-2 od 7. listopada 2014. (točka II. izreke),
 - predmet se vraća Županijskom sudu u Zagrebu na ponovni postupak (točka III. izreke),
- da je Ustavni sud Republike Hrvatske obrazložio svoju odluku na sljedeći način:
 - da je u ustavnoj tužbi i dopuni ustavne tužbe podnositelj (u ovom predmetu tuženik) istaknuo prigovor miješanja u slobodu mišljenja i izražavanja misli zajamčenu čl. 38. st. 1. i 2. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10 i 5/14 – u daljnjem tekstu: Ustav) i čl. 10. st. 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine – Međunarodni ugovori" broj 18/97, 6/99, 8/99, 14/02 i 1/06), slijedom čega Ustavni

sud ocjenjuje da se u okolnostima konkretnog slučaja otvara ustavnopravno pitanje je li podnositelju povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja,

- da je za potrebe konkretnog ustavnosudskog postupka potrebno odgovoriti na pitanja: 1) Je li u konkretnom slučaju došlo do miješanja u jamstvo slobode mišljenja i izražavanja misli propisane čl. 38. st. 1. i 2. Ustava? 2) Je li miješanje bilo opravdano?

- da osporena drugostupanjska presuda predstavlja miješanje države u podnositeljevu slobodu izražavanja,

- da Ustavni sud ocjenjuje da je miješanje utemeljeno na zakonu, konkretno na čl. 19. st. 1. i 2., 1046. i 1100. st. 1. i 2. ZOO-a te da slijedi legitimni cilj zaštite ugleda i prava drugih, stoga je zadaća Ustavnog suda utvrditi je li miješanje u slobodu izražavanja podnositelja bilo "nužno u demokratskom društvu",

- da u odnosu na prirodu samih izjava podnositelja Ustavni sud napominje da one predstavljaju vrijednosni sud, a ne činjenični navod,

- da je drugostupanjski sud nakon provedenog dokaznog postupka utvrdio da se u konkretnom slučaju radilo o izjavama podnositelja kojima je zaista došlo do povrede prava osobnosti, slijedom čega im na temelju mjerodavnih zakonskih propisa pripada pravo na pravičnu novčanu naknadu u iznosu od po 800,00 kn (106,18 EUR-a), budući da težina povrede i okolnosti slučaja to opravdavaju, zajedno sa zateznim kamatama na taj iznos, s time da navode podnositelja da se radi o stručnom mišljenju izraženom u kontekstu slobode javne riječi i stručne kritike na koje ima pravo drugostupanjski sud nije uvažio,

- da se iz utvrđenih činjenica i okolnosti može ustvrditi da podnositelj i tužitelji nisu osobe poznate široj javnosti,

- da imajući u vidu obrazloženje drugostupanjskog suda Ustavni sud smatra da isti sud nije u dovoljnoj mjeri razmotrio kontekst u kojem su sporne izjave dane, kao niti arhitektonski neuspjeh koji im je prethodio, a koji je diskvalificirao Republiku Hrvatsku s Venecijanskog bijenala 2010. godine,

- da je stoga drugostupanjski sud bio dužan razmotriti na koji su način okolnosti da se radi o tužiteljima i podnositelju koji su gotovo nepoznati široj javnosti, da se radilo o prethodnom, u međunarodnoj medijskoj javnosti poznatom arhitektonskom debaklu koji je umanjio dignitet arhitektonske struke u Hrvatskoj općenito, a na što je podnositelj pravovremeno i primjereno reagirao izjavama u javnom prostoru, utjecale na usvajanje tužbenog zahtjeva protiv podnositelja,

- da Ustavni sud zaključno smatra da drugostupanjski sud ni na koji način nije utvrdio specifične okolnosti konkretnog slučaja, iako ih je bez zapreke mogao utvrditi prema sadržaju provedenog dokaznog postupka te u tom postupku utvrđenih činjenica i okolnosti, niti ih je doveo u vezu s izrekom osporene drugostupanjske presude,

- da, upravo suprotno, obrazloženje drugostupanjske presude izdvaja izjavljenu uvredu podnositelja iz navedenog konteksta,

- da, imajući u vidu sve gore navedene okolnosti, Ustavni sud smatra da u žalbenom postupku Županijski sud u Zagrebu nije uvjerljivo utvrdio postojanje prijeke društvene potrebe koja bi zahtijevala da se pravu tužitelja na zaštitu njegovog ugleda da prednost pred pravom podnositelja na slobodu izražavanja i općeg interesa za zaštitu slobode izražavanja kada je riječ o javnoj kritici, odnosno javnom izražavanju vrijednosnog stava,

- da se razlozi koje je taj sud naveo, prema ocjeni Ustavnog suda, ne mogu smatrati dostatnima i mjerodavnima za takvo miješanje u podnositeljevu slobodu

izražavanja, stoga se ne može zaključiti da je osporenom odlukom ostvarena pravična ravnoteža Ustavom zajamčenih suprotstavljenih prava tužitelja i podnositelja,

- da, slijedom svega navedenog, Ustavni sud utvrđuje da je osporenom odlukom podnositelju povrijeđeno jamstvo slobode mišljenja i iznošenja misli propisano čl. 38. st. 1. i 2. Ustava, u vezi s načelom ograničenja slobode ili prava razmjerno naravi potrebe u svakom pojedinom slučaju propisanog čl. 16. st. 2. Ustava, tako da je na temelju čl. 73. i 76. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99, 29/92 i 49/02 – u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) odlučeno kao u izreci odluke.

9. Sukladno odredbi iz čl. 35. Ustava, svakomu se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.

10. Sukladno odredbi iz čl. 38. st. 1. Ustava, jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli, a sukladno odredbi iz čl. 38. st. 2. Ustava, sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja.

11.1. Nadalje, odredbom iz čl. 19. st. 1. ZOO-a propisano je da svaka fizička i pravna osoba ima pravo na zaštitu svojih prava osobnosti pod pretpostavkama utvrđenim zakonom, a odredbom iz čl. 19. st. 2. ZOO-a propisano je da se pod pravima osobnosti u smislu ZOO-a razumijevaju prava na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i dr.

11.2. Odredbom iz čl. 1100. st. 1. ZOO-a propisano je da će sud u slučaju povrede prava osobnosti, ako nađe da to težina povrede i okolnosti slučaja opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade imovinske štete, a i kad nje nema, s time da će sud, sukladno odredbi iz čl. 1100. st. 2. ZOO-a, pri odlučivanju o visini pravične novčane naknade voditi računa o jačini i trajanju povredom izazvanih fizičkih boli, duševnih boli i straha, cilju kojemu služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njezinom naravi i društvenom svrhom.

11.3. Isto tako, odredbom iz čl. 1099. ZOO-a propisano je da u slučaju povrede prava osobnosti oštećenik može zahtijevati, na trošak štetnika, objavljivanje presude, odnosno ispravka, povlačenje izjave kojom je povreda učinjena, ili što drugo čime se može ostvariti svrha koja se postiže pravičnom novčanom naknadom.

12. Sukladno odredbi iz čl. 73. st. 1. Ustavnog zakona, kada ustavnu tužbu usvoji i osporeni akt ukine, Ustavni sud u obrazloženju navodi koje je ustavno pravo povrijeđeno i u čemu se povreda sastoji, a sukladno odredbi iz čl. 73. st. 2. Ustavnog zakona, pri donošenju novog akta iz čl. 72. st. 2. Ustavnog zakona, nadležno sudbeno ili upravno tijelo, tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravna osoba s javnim ovlastima obvezni su poštivati pravna stajališta Ustavnog suda izražena u odluci kojom se ukida akt kojim je povrijeđeno ustavno pravo podnositelja ustavne tužbe.

13.1. U ovom je predmetu potrebno, uvažavajući pritom pravno stajalište izraženo u odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske poslovni broj U-III-2099/2020 od 19. listopada 2022. u smislu odredaba iz čl. 73. st. 1. i 2. Ustavnog zakona, provesti test razmjernosti (nužnosti) na način da se pravo I.–XIII. tužitelja na čast i ugled, koje je I.–XIII. tužiteljima zajamčeno odredbom iz čl. 35. Ustava, stavi u razmjer s pravom tuženika na slobodu izražavanja misli, koje je tuženiku zajamčeno odredbom iz čl. 38. st. 1. Ustava te odredbom iz čl. 10. st. 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine – Međunarodni ugovori" broj 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10 i 13/17 – u daljnjem tekstu: Konvencija).

13.2. Prilikom provođenja testa razmjernosti (nužnosti) potrebno je ocijeniti ima li pravo I.–XIII. tužitelja na zaštitu njihove časti i ugleda prednost u odnosu na pravo tuženika na slobodu izražavanja misli, odnosno postoje li u konkretnom slučaju okolnosti koje bi opravdavale ograničenje prava tuženika te, ukoliko takve okolnosti postoje, je li ograničenje slobode izražavanja misli društveno prijeko potrebno i je li ono razmjerno legitimnom cilju, uzimajući pritom u obzir sadržaj tuženikovih izjava i kontekst u kojem su one dane.

13.3. Radi davanja pravilne ocjene ovaj drugostupanjski sud je uzeo u obzir i pravno stajalište koje je izraženo u odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske poslovni broj U-III-5129/2019 od 29. ožujka 2022.

13.4. Prema stajalištu Ustavnog suda Republike Hrvatske, sloboda izražavanja misli predstavlja jedno od temeljnih načela demokratskog društva i jedan od osnovnih uvjeta za njegov napredak i za ispunjenje svakog pojedinca. Pravo na slobodu izražavanja misli ne odnosi se samo na "informacije" ili "ideje" koje su blagonaklono prihvaćene ili se ne smatraju uvredljivima ili ne izazivaju nikakvu reakciju, nego i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju. To zahtijevaju pluralizam, tolerancija i slobodoumlje bez kojih nema demokratskog društva. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni. Ta ograničenja moraju biti strogo tumačena, a potreba za njima mora biti uvjerljivo utvrđena.

13.5. Međutim, pravo na slobodu izražavanja misli nije apsolutno pravo jer čl. 38. Ustava i čl. 10. Konvencije ne jamče neograničenu slobodu izražavanja, već sloboda izražavanja misli može biti ograničena ako je to nužno u demokratskom društvu.

13.6. Pri ocjenjivanju razmjernosti miješanja treba razlikovati izjave o činjenicama od vrijednosnih sudova. Dok se postojanje činjenica može dokazati, istinitost vrijednosnih sudova se ne može dokazati, stoga ne treba zahtijevati od tuženika da dokaže istinitost svog vrijednosnog suda. Kada se radi o vrijednosnim sudovima, razmjernost ograničenja slobode izražavanja misli može ovisiti o tome postoji li dostatna činjenična osnova koja te sudove podržava, u suprotnom se ti sudovi mogu smatrati pretjeranim. Kako bi se moglo razlikovati radi li se o izjavi o činjenicama ili o vrijednosnom sudu, nužno je uzeti u obzir okolnosti svakog slučaja i opći ton (general tone) izjave o kojoj se radi, imajući u vidu da će tvrdnje o temama od javnog interesa u pravilu biti vrijednosni sudovi, a ne izjave o činjenicama.

13.7. Pravo na čast i ugled i pravo na izražavanje misli zaslužuju jednaku zaštitu te je zadatak sudova, pa tako i ovog drugostupanjskog suda, da se postigne pravična ravnoteža između ta dva prava. U okolnostima u kojima sporne izjave utječu na čast i ugled I.–XIII. tužitelja, taj sukob je potrebno riješiti vaganjem okolnosti koje su relevantne u ovom konkretnom slučaju.

13.8. Kako bi se osigurala dosljednost i izbjeglo diskrecijsko odlučivanje pri odgovaranju na pitanje koje od sukobljenih prava preteže, odnosno koje od njih ima prednost i kojem je od njih potrebno pružiti zaštitu, radi postizanja pravične ravnoteže potrebno je voditi računa o sljedećim kriterijima: doprinosu raspravi u javnom interesu; u kojoj mjeri je osoba u pitanju poznata javnosti i kakav je sadržaj danih izjava; prethodno ponašanje osobe na koju se izjava odnosi; metode prikupljanja informacija i njihova provjerljivost; sadržaj, forma i posljedice objavljene informacije.

14.1. Imajući u vidu kontekst u kojem su one dane, ovaj drugostupanjski sud smatra da izjave koje je tuženik, nastupajući kao predsjednik Udruženja, dao u emisiji "Katapultura" na 1. programu Hrvatskog radija, pisanom osvrtu i časopisu Nacional ne predstavljaju činjenične navode, već njegov vrijednosni sud koji se odnosio na urušavanje plovećeg paviljona čiji su autori bili upravo I.–XIII. tužitelji, a za koji je bilo predviđeno da bude sastavni dio službenog nastupa Republike Hrvatske na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine.

14.2. Naime, tuženik, koji je, kao i I.–XIII. tužitelji, u tom trenutku u javnosti bio gotovo nepoznat, je svojim izjavama istupio u javnost kako bi pravovremeno kritički reagirao na očiti arhitektonski propust u vidu urušavanja plovećeg paviljona koji je, osim što je zbog međunarodnog karaktera Venecijanskog bijenala odjeknuo u široj, odnosno međunarodnoj javnosti, utjecao i na ugled arhitektonske struke u Republici Hrvatskoj jer je posljedično diskvalificirao Republiku Hrvatsku s 12. međunarodne izložbe arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine.

14.3. Pri tome valja istaknuti da javni, odnosno medijski istup i stručna kritika tuženika ne predstavljaju omalovažavanje općenite stručnosti i dotadašnjeg rada I.–XIII. tužitelja niti dovode u pitanje poštenje istih, već su usmjereni na stručni pristup I.–XIII. tužitelja prema konkretnom plovećem paviljonu, kao svom autorskom djelu te zaustavljanju negativnog mišljenja o arhitektonskoj struci u javnosti. Važno je napomenuti i da su tuženikov javni, odnosno medijski nastup i stručna kritika u obliku danih izjava očigledno bili motivirani željom da arhitektonska struka pravovremeno i kritički reagira na urušavanje plovećeg paviljona koje je u međuvremenu izazvalo veliku pozornost javnosti, budući da su I.–XIII. tužitelji, iako su kao autori istog i ujedno arhitekti po struci nedvojbeno bili prvi pozvani da daju svoje očitovanje u javnosti, iz nepoznatog razloga to propustili učiniti.

14.4. U konačnici, stručna kritika koju je tuženik dao nastupajući kao Predsjednik Udruženja bila je svakako u javnom interesu, s obzirom na to da su projektiranje, izrada i transport plovećeg paviljona od luke Rijeka pa do Venecije bili financirani sredstvima iz državnog proračuna, uplaćenima od strane građana Republike Hrvatske.

Broj zapisa: **9-30867-42697**

Kontrolni broj: **03ed3-171fc-8c0a8**

Ovaj dokument je u digitalnom obliku elektronički potpisan sljedećim certifikatom:
CN=Slavica Garac, O=ŽUPANIJSKI SUD U ZAGREBU, C=HR

Vjerodostojnost dokumenta možete provjeriti na sljedećoj web adresi:

<https://usluge.pravosudje.hr/provjera-vjerodostojnosti-dokumenta/>

unosom gore navedenog broja zapisa i kontrolnog broja dokumenta.

Provjeru možete napraviti i skeniranjem QR koda. Sustav će u oba slučaja prikazati izvornik ovog dokumenta.

Ukoliko je ovaj dokument identičan prikazanom izvorniku u digitalnom obliku, **Županijski sud u Zagrebu** potvrđuje vjerodostojnost dokumenta.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Broj: U-III-2099/2020

Zagreb, 19. listopada 2022.

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Prvom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sudac Branko Brkić, predsjednik Vijeća, te suci Andrej Abramović, Mario Jelušić, Lovorka Kušan, Josip Leko i Goran Selanec, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Hrvoje Hrabak iz Zagreba, kojeg zastupa Davor Vidović, odvjetnik iz Odvjetničkog društva Vidović & partneri j.t.d. u Zagrebu, na sjednici održanoj 19. listopada 2022. jednoglasno je donio

ODLUKU

- I. Ustavna tužba se usvaja.
- II. Ukida se presuda i rješenje Županijskog suda u Zagrebu broj: Gžn-2040/14-2 od 7. listopada 2014.
- III. Predmet se vraća Županijskom sudu u Zagrebu na ponovni postupak.

Obrazloženje**I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM**

1. Dopuštenu i pravodobnu ustavnu tužbu podnio je 23. studenoga 2015. Hrvoje Hrabak iz Zagreba (u daljnjem tekstu: podnositelj), kojeg u postupku pred Ustavnim sudom zastupa Davor Vidović, odvjetnik iz Odvjetničkog društva Vidović & partneri j.t.d. u Zagrebu.

1.1. Ustavna tužba podnesena je u povodu presude i rješenja Županijskog suda u Zagrebu broj: Gžn-2040/14-2 od 7. listopada 2014. (u daljnjem tekstu: drugostupanjska presuda).

Drugostupanjskom presudom preinačena je presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: Pn-3603/11-32 od 16. svibnja 2014. (u daljnjem tekstu: prvostupanjska presuda) te su zahtjevi tužitelja u postupku radi naknade štete protiv podnositelja kao tuženika u cijelosti prihvaćeni.

1.2. Podnositelj je istodobno s pravodobnom ustavnom tužbom u povodu drugostupanjske presude i rješenja podnio i reviziju Vrhovnom sudu Republike Hrvatske.

Podneskom od 17. travnja 2020. podnositelj je Ustavnom sudu predložio nastavak ustavnosudskog postupka i dopunio ustavnu tužbu, nakon što je njegova revizija rješenjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Rev-3132/15-2 od 9. veljače 2016. odbačena kao nedopuštena. Podnositelj nije osporio navedeno rješenje.

1.3 Za potrebe ustavnosudskog postupka pribavljen je spis Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: Pn-3603/11.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

2. U postupku koji je prethodio ustavnosudskom obvezan je podnositelj (tuženik) na ime naknade štete isplatiti svakom od I.-XIII. tužitelja iznos od 800,00 kuna s pripadajućim zakonskim zateznim kamatama. Ovo primjenom članaka 19. stavaka 1. i 2., 1046. i 1100. stavaka 1. i 2. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 35/05., 41/08., 125/11. - članak 9. Zakona o rokovima ispunjenja novčanih obveza, u daljnjem tekstu: ZOO), a po utvrđenju da su izjave podnositelja na temu arhitekata, među kojima su bili i I.-XIII. tužitelji, koji su sudjelovali u stvaranju konstrukcije Venecijanskog plovećeg paviljona koji je predstavljao Republiku Hrvatsku na 12. međunarodnom bijenalu arhitekture u Veneciji, bile takve jačine da su kod I.-XIII. tužitelja, osim neugode, uzrokovale i osjećaj manje vrijednosti, a time i povredu njihove časti i ugleda.

Tužitelji su tužbi naveli da im je podnositelj povrijedio prava osobnosti, prava na čast i ugled, kao priznatim i nagrađivanim diplomiranim inženjerima arhitekture, članovima hrvatskog tima autora i službenim predstavnicima na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji 2010. godine jer je 3. rujna 2010. u iznimno slušanoj emisiji "Katapultura" na 1. programu Hrvatskog radija na temu nastupa hrvatskih arhitekata na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji izrekao protiv tužitelja nekoliko neistinitih i uvredljivih izjava, nastupajući kao predsjednik Udruženja hrvatskih arhitekata (u daljnjem tekstu: Udruženje), međutim iznoseći svoja osobna viđenja, koja nisu bila ujedno i službeni stav Udruženja.

Jedna od spornih podnositeljevih izjava glasi: *"Zato što je riječ na neki način o skupini autora istomišljenika koji i svoje arhitektonske reference dobrim dijelom i jesu stjecali upravo tako što su u raznim procedurama, natječajima, ishođenjima dozvola i sličnome, u ime stvaralačke slobode zaobilazili na razne načine i pravila igre i inženjerske datosti, i to im je, zapravo, do sada i u hrvatskim okvirima donosilo uvijek uspjeh. Kad se jednom u toj situaciji pojavio tako jak element kao što je to more, to onda nije prošlo."*

Osim nastupa u spomenutoj radijskoj emisiji, podnositelj je kao predstavnik Udruženja hrvatskih arhitekata 1. rujna 2010. u pisanom osvrtu naveo: *"Venecijanski ploveći paviljon u sebi utjelovljuje model ponašanja koji nas već godinama prati kao profesionalna hipoteka iako ga zapravo prakticira sasvim mala grupa kolega - ignoranciju prema pravilima igre, budžetu, inženjerskim performansama, ekonomskim i tehnološkim mogućnostima našeg društva, te autorsko samozadovoljstvo s napadnom željom za pokazivanjem - pa makar i na dva dana."* te *"Ovaj osvrt dajemo u prvom redu osjećajući frustraciju i nezadovoljstvo koje je ovakva prezentacija hrvatske arhitekture izazvala kod brojnih kolega koji vrijedno,*

savjesno i odgovorno obavljaju arhitektonski posao i svakodnevno opravdavaju vrijednost našeg rada i zanata."

Naposlijetku, 7. rujna 2010. u Reviji časopisa Nacional objavljen je članak pod naslovom "Klimavi temelji hrvatske arhitekture" u kojem je podnositelj iznio sljedeće: *"Postoje tisuće kolega koji dugogodišnje, svakodnevno predano, savjesno i odgovorno rade svoj posao. I to rade na zadovoljstvo svojih klijenata i zadovoljstvo opće zajednice. Paralelno s tim, svako toliko pojavljuju se iznimke koje su van dometa skromnog i savjesnog obavljanja tog posla. Nažalost, takve iznimke se onda kao hipoteka prenose na čitavu struku."*

Tužitelji su navedene izjave podnositelja smatrali povredom prava njihove osobnosti, prava na čast i ugled, smatrajući da je trajno nanесena šteta časti i ugledu tužitelja u očima i šire i stručne javnosti, te poslovnih klijenata, predlažući donošenje presude kojom će se podnositelju naložiti isplata tužiteljima pravične novčane naknade u iznosu od 800,00 kn za svakog pojedinog tužitelja, zajedno s pripadajućim zateznim kamatama i troškom parničnog postupka, te objava takve presude o vlastitom trošku u jednom od dva dnevna novinska lista s najvećom nakladom koji se tiskaju na području cijele Hrvatske - Jutarnjem listu ili Večernjem listu - u prvom sljedećem broju lista nakon pravomoćnosti presude.

Podnositelj u odgovoru na tužbu nije osporio iznošenje spornih tvrdnji, smatrajući da istima nije povrijedio, niti je namjeravao tužiteljima povrijediti pravo osobnosti na ugled i čast, već da je svojim istupom izrazio stručno kritičko mišljenje arhitektonske struke s odgovornošću i zadaćama predsjednika Udruge hrvatskih arhitekata. Svoje je mišljenje iznio s ciljem zaustavljanja negativnog mišljenja o struci u javnosti, kojom je prigodom pojasnio okolnosti vezane uz nemili događaj. Podnositelj je ocijenio tužitelje odgovornima za stručne propuste, kritizirao je njihov način rada, nespremnost da u datim okolnostima preuzmu odgovornost za autorski pristup, uz ispriku koja je trebala uslijediti dijelu stručne i šire javnosti. Podnositelj se u parničnom postupku pozvao na slobodu javne riječi i stručne kritike.

2.1. Prvostupanjskom presudom je tužbeni zahtjev odbijen te je između ostalog navedeno:

"Cijeneći tako provedene dokaze, sud je utvrdio da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava osobnosti tužitelja, prava na ugled i čast, koje bi tada pod određenim pretpostavkama obzirom na svoju težinu i okolnosti slučaja, opravdavale dosudu pravične novčane naknade. Naime, u ovoj pravnoj stvari prvenstveno valja promatrati kontekst cjelokupnog događanja u kojem su iznesene sporne tvrdnje tuženika: urušavanje plovećeg paviljona čiji su autori tužitelji i koji je bio predviđen kao sastavni dio službenog nastupa Republike Hrvatske na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji, veliki interes javnosti u svezi toga neuspjeha te nastavno na izloženo pravo i obveza tužitelja kao predsjednika Udruženja hrvatskih arhitekata na očitovanje u svezi navedenoga. Tužitelji navode da su tuženikove tvrdnje usmjerene zasebno na njih ponaosob (na njihovu osobnost, stručnost, itd.), pogotovo dio tvrdnji tuženika gdje isti navodi kako su tužitelji do svojih položaja došli 'smicalicama' i zaobilaznim metodama. U svezi toga za istaknuti je da sud u istupima tuženika nije našao riječi koje bi predstavljale napad na tuženike na osobnoj razini, već je sud stajališta da se sve sporne tvrdnje tuženika odnose isključivo na navedenu međunarodnu izložbu i događaj u vezi toga (potonuće plovećeg paviljona) te komentiranje istoga, pa su neprihvatljivi navodi tužitelja kojima oni žele izdvojiti

nekoliko izjava, odnosno nekoliko rečenica tuženika, koje su očigledno date u kontekstu gore izloženog. Pregledom predmetnog novinskog napisa, tuženikovog osvrta te preslušavanjem tonske snimke radijske emisije 'Katapultura' očito je da je tuženik kako običnoj tako i stručnoj javnosti objašnjavao situaciju i nezgodu koja se dogodila, što je pored toga bila i njegova odgovornost kao predsjednika Udruženja hrvatskih arhitekata. U tim istupima tužitelj je doista kritizirao hrvatski nastup na citiranoj međunarodnoj izložbi i autore tog urušenog paviljona (nigdje ne spominjući imena i prezimena autora, tj. tužitelja), ali ta kritika izražena je primjerenim riječima i predstavlja subjektivno i stručno stajalište tuženika kao kolege arhitekta i predsjednika Udruženja arhitekata. Spomenuta kritika odnosi se na autorski i stručni pristup tužitelja u konkretnom slučaju koji je rezultirao neuspjehom hrvatskog nastupa, a ne predstavlja omalovažavanje općenite stručnosti tužitelja kao priznatih arhitekata i ne dovodi u pitanje poštenje istih. Sud kao životne prihvaća navode tužitelja da ih je kritika tuženika 'pogodila', ali radi se o 'zdravoj' kritici i ocjeni te tužitelji pri tome moraju biti svjesni da isti na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji nisu nastupali kao pojedinci svojim imenom i prezimenom, već su zastupali Republiku Hrvatsku na međunarodnoj priredbi u sklopu nastupa financiranog državnim sredstvima gdje je već samim time povećan interes javnosti, te u takvoj situaciji kao autori tog nastupa moraju biti spremni na povećani stupanj javne i posebno stručne kritike i da se prema njima može primijeniti snažan polemički i kritički jezik. Neuspjeh hrvatskog nastupa svakako je bio i stručni neuspjeh autora-tužitelja, ali u percepciji javnosti i struke neuspjeh cjelokupne hrvatske arhitektonske struke koji je zahtijevao odgovarajući odgovor i objašnjenje pa čak eventualno i ispriku, što međutim od tužitelja nije uslijedilo, već je to na sebe u konačnici preuzeo tuženik kao čelnik udruženja, no u tim obraćanjima nije prešao granicu kritičkog promišljanja koja bi dovela do povrede časti i ugleda tužitelja kako to navode u ovom postupku.

Slijedom svega izloženoga, a obzirom u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava osobnosti tužitelja - prava na čast i ugled te stoga ne postoje niti pretpostavke za eventualnu dosudu zatražene pravične novčane naknade (čl. 1100. ZOO-a) i objavljivanje presude u medijima (čl. 1099. ZOO-a), valjalo je takav tužbeni zahtjev odbiti."

2.2. Drugostupanjskom presudom i rješenjem je preinačena prvostupanjska presuda te je tužbeni zahtjev u cijelosti usvojen kako je istaknuto:

"Prema tome, iako je pravilno utvrdio da je tuženik dao navedene izjave, nejasni su i međusobno proturječni razlozi na kojima je prvostupanjski sud utemeljio daljnji zaključak da te izjave predstavljaju samo tuženikovu stručnu kritiku izraženu kroz snažan polemički jezik koja ne predstavlja omalovažavanje općenite stručnosti I.—XIII. tužitelja, niti ne dovodi u pitanje njihovo poštenje pa da time nije došlo do povrede prava osobnosti.

To stoga jer su konkretne izjave bile takve jačine da su kod I.—XIII. tužitelja osim neugode uzrokovale i osjećaj manje vrijednosti, a time i povredu njihove časti i ugleda. Dostojanstvo svake osobe je vrijednost koja predstavlja temeljno osobno pravo, a čiji su važan dio čast, kao vlastiti osjećaj vrijednosti i ugled te svaki čovjek u društvu ima pravo na poštovanje i zaštitu svog dostojanstva, kao i na pravo da od drugih ljudi traži da poštuju njegovo dostojanstvo i da se klone postupaka kojima bi se ono narušilo.

Prema navedenom, kako je izjavama tuženika zaista došlo do povrede prava osobnosti, time je i tužbeni zahtjev I.—XIII. tužitelja osnovan pa svakome od njih, u smislu odredaba iz čl. 19. st. 1. i 2., čl. 1046. te čl. 1100. st. 1. i 2. ZOO-a, uzimajući u obzir težinu počinjene povrede i okolnosti slučaja, pripada pravo na pravičnu novčanu naknadu u iznosu od 800,00 kn, a koliko su i zatražili, budući da težina povrede i okolnosti slučaja to opravdavaju, zajedno sa zakonskim zateznim kamatama na taj iznos koje im, sukladno odredbama iz čl. 29. i 1103. ZOO-a, također pripadaju.

Međutim, neosnovani su žalbeni navodi I.—XIII. tužitelja da je prvostupanjski sud pogrešno postupio kada je odbio njihov zahtjev da se pravomoćna presuda objavi na trošak tuženika u Jutarnjem ili Večernjem listu.

Naime, uzimajući u obzir općepoznatu činjenicu da su i emisija Katapultura na 1. programu Hrvatskog radija i časopis Nacional, u kojima je tuženik iznio konkretne tvrdnje, u bitnoj mjeri manje popraćeni u javnosti od Jutarnjeg lista i Večernjeg lista koji su dnevni novinski listovi s najvećom nakladom na području Republike Hrvatske, objavljivanjem pravomoćne presude u njima opseg popravka štete nanesene I.—XIII. tužiteljima bio bi veći od onog u kojem je ona uistinu nastala, tako da je prvostupanjski sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je, u smislu odredbe iz čl. 1099. ZOO-a, odbio tužbeni zahtjev I- XIII. tužitelja u tome dijelu."

2.3. Rješenjem Vrhovnog suda revizija podnositelja odbačena je kao nedopuštena sukladno članku 467a. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. - članak 50. Zakona o arbitraži, 117/03., 88/05. - članak 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07. - odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 84/08., 96/08. - odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 123/08. - ispravak, 57/11., 148/11. - pročišćeni tekst, 25/13., 28/13. - članak 145. Zakona o sudovima, 89/14. - odluka USRH broj: U-I-885/2013 i 70/19.).

III. PRIGOVORI PODNOSITELJA

3. U ustavnoj tužbi podnositelj je istaknuo da su mu osporenim odlukom povrijeđene ustavne odredbe sadržane u člancima 14. stavku 2., 26., 29. stavku 1. i 38. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.) te članak 6. stavak 1. i članak 10. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine - Međunarodni ugovori" broj 18/97., 6/99. - pročišćeni tekst, 8/99. - ispravak, 14/02. i 1/06.).

3.1. U ustavnoj tužbi između ostalog je istaknuto:

"Drugostupanjski je sud, za razliku od prvostupanjskog, iz svoje presude potpuno izostavio analizu relevantnih činjenica, pa je potpuno nejasno na čemu sud temelji svoj zaključak da je Podnositelj svojim izjavama povrijedio pravo osobnosti tužitelja, te uopće nije obrazložio svoju konstataciju da su nejasni i međusobno proturječni razlozi na kojima prvostupanjski sud temelji zaključak o nepostojanju povrede prava osobnosti, odnosno kako je kojim opažanjem i kojim alatima, taj sud izmjerio 'jačinu izjave' (što je ključno tom sudu), tako da drugostupanjska presuda uopće nije obrazložena.

Nadalje, prema čl. 1100. st. 2 ZOO-a, *'pri odlučivanju o visini pravične novčane naknade sud će voditi računa o jačini i trajanju povredom izazvanih fizičkih boli, duševnih boli i straha.'*

Drugim riječima, čak i pod pretpostavkom da je u konkretnom slučaju Podnositelj doista povrijedio pravo osobnosti tužitelja, ostaje upitno na temelju čega je sud zaključio da tužiteljima 'uzimajući u obzir težinu počinjene povrede i okolnosti slučaja, pripada pravo na pravičnu novčanu naknadu'.

Takvo je obrazloženje drugostupanjskog suda paušalno parafrazirana zakonska odredba na temelju koje je sud iznesene činjenice i izvedene dokaze u postupku, trebao podvrgnuti pravno-činjeničnoj analizi, te donijeti obrazloženu ocjenu stupnja povrede prava osobnosti tužitelja, pa shodno tome i opravdanosti dosude eventualne pravične novčane naknade.

(...)

Osim toga, istupi Podnositelja nisu predstavljali napad na tužitelje na osobnoj razini, već se sve sporne izjave odnose isključivo na navedeni događaj (potonuće plovećeg paviljona) kojima je Podnositelj kako običnoj tako i stručnoj javnosti komentirao situaciju i nezgodu koja se dogodila, što je pored toga bila i njegova dužnost kao predsjednika Udruženja hrvatskih arhitekata, dok se tužbeni zahtjev tužitelja temelji na selektivno, iz konteksta izvučenim, dijelovima izjava, koje je Podnositelj doista izjavio. Međutim, ta kritika izražena je primjerenim riječima i predstavlja stručno stajalište Podnositelja kao kolege arhitekta i predsjednika Udruženja hrvatskih arhitekata, te se odnosi na autorski i stručni pristup tužitelja u konkretnom slučaju, koji je rezultirao neuspjehom hrvatskog nastupa.

Radilo se o stručnoj kritici i ocjeni nastupa tužitelja na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji gdje tužitelji nisu nastupali kao pojedinci svojim imenom i prezimenom, već su zastupali Republiku Hrvatsku, te je njihov nastup financiran državnim sredstvima, pa je već samim time povećan interes javnosti.

U takvoj situaciji tužitelji, kao autori tog nastupa, morali su biti spremni na povećani stupanj javne i posebno stručne kritike, kao i na to da se prema njima može primijeniti snažan polemički i kritički jezik.

Neuspjeh tužitelja, u percepciji javnosti i struke, doživljen je kao neuspjeh cjelokupne hrvatske arhitektonske struke, te kao neuspjeh Republike Hrvatske u cjelini, koji je zahtijevao odgovarajući odgovor i objašnjenje, pa čak eventualno i ispriku, što međutim od tužitelja nije uslijedilo.

Stoga je Podnositelj, kao predsjednik Udruženja hrvatskih arhitekata imao odgovornost, ali i moralno-stručnu obvezu meritorno se izjasniti o tom događaju, izražavajući nezadovoljstvo nastupom hrvatskih predstavnika na predmetnom bijenalu, pri tom braneći dignitet svih kolega arhitekata u Republici Hrvatskoj.

Međutim, njegove izjave nisu bile napad na tužitelje ad hominem, što proizlazi i iz činjenice, koju je drugostupanjski sud također zanemario, da Podnositelj u svojim istupima nikada nije imenovao niti jednog od tužitelja, već je svoje izjave formulirao načelno, iznoseći kritiku konkretnog događaja urušavanja plovećeg paviljona.

Drugostupanjski sud je utemeljio ocjenu činjenice izazivanja 'neugode', 'osjećaja manje vrijednosti', na subjektivnom dojmu samih tužitelja, koji su u ovom postupku, očekivano, sav negativan odjek vlastitog neuspjeha pokušali svaliti na nekoliko riječi stručne kritike Podnositelja. Međutim, neophodno je sagledati konkretnu situaciju u cjelini, iz koje proizlazi da je upravo sama situacija urušavanja ploveće konstrukcije dovoljno neugodna da je, i bez komentara Podnositelja, stručni integritet tužitelja u javnosti bio itekako narušen.

Životno je logično da su tužitelji bili izloženi povećanom broju neugodnih situacija, kritika i pitanja, već samo zbog činjenice što je nastup Republike Hrvatske na bijenalu u Veneciji nedvojbeno bio fiasco, te bi se takva reakcija dogodila neovisno o komentaru Podnositelja, prenesenom u relativno skromno popraćenim sredstvima javnog priopćavanja.

Slijedom navedenog, drugostupanjskom presudom došlo je do miješanja u jamstvo slobode mišljenja i izražavanja misli Podnositelja, propisano člankom 38. stavcima 1. i 2. Ustava, pri čemu je drugostupanjski sud odlučio pravnu zaštitu isključivo pružiti ugledu i časti tužitelja, za koje je pogrešno zaključio da su povrijeđena. Međutim, čak i da jesu bila povrijeđena, sud pravo na slobodu mišljenja i izražavanja misli Podnositelja, nije niti razmatrao, kao da to ustavno pravo Podnositelja niti ne postoji, a kamoli da je proveo test nužnosti u demokratskom društvu za ograničenje slobode mišljenja i izražavanja misli Podnositelja, jer se radi o pravima koja uživaju jednaku zaštitu, te je zadatak sudova da postignu pravičnu ravnotežu tih prava.

Osim toga, izjave Podnositelja odnosile su se na nastup tužitelja na važnom međunarodnom događaju od javnog interesa, financiranom državnim sredstvima, na kojem su tužitelji predstavljali Republiku Hrvatsku, te su izjave predstavljale stručnu kritiku Podnositelja, kao predsjednika Udruženja hrvatskih arhitekata.

Stoga bi, u konkretnom slučaju, zaštititi ustavnog prava Podnositelja na slobodu mišljenja i izražavanja misli, zbog izjava danih o konkretnom događaju od javnog interesa i s obzirom na sve okolnosti konkretnog slučaja, trebalo dati prednost u odnosu na zaštitu ugleda i časti tužitelja.

Međutim, drugostupanjskom presudom sud je u potpunosti zanemario ustavna prava Podnositelja iz čl. 38. st. 1. i 2. Ustava RH, te isključivo tužiteljima, arbitrarno, pružio zaštitu njihovog ugleda i časti, a nije naveo nikakve razloge za miješanje u slobodu izražavanja Podnositelja, pa se ne može zaključiti da je sud ostvario pravičnu ravnotežu Ustavom zajamčenih suprotstavljenih prava tužitelja i Podnositelja."

IV. OCJENA USTAVNOG SUDA

4. Ustavni sud mjerodavnima je našao sljedeće ustavne i konvencijske odredbe:

"Članak 16.

(...)

Svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju."

"Članak 38.

Jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli.

Sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito slobodu ... govora ...

(...)"

"Članak 10.

SLOBODA IZRAŽAVANJA

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja ... bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. (...)

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni ... radi zaštite ugleda ili prava drugih ..."

5. A) NAČELNA STAJALIŠTA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA PRIHVAĆENA U PRAKSI USTAVNOG SUDA

Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) je u nizu presuda koje se odnose na pravo na slobodu izražavanja utvrdio načelna stajališta kako slijedi.

Sloboda izražavanja predstavlja jedno od temeljnih načela demokratskog društva i jedan od osnovnih uvjeta za njegov napredak i za ispunjenje svakog pojedinca. Pravo na slobodu izražavanja odnosi se ne samo na "informacije" ili "ideje" koje su blagonaklono prihvaćene ili se ne smatraju uvredljivima ili ne izazivaju nikakvu reakciju, nego i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju. To zahtijevaju pluralizam, tolerancija i slobodoumlje bez kojih nema "demokratskog društva". Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni. Ta ograničenja moraju biti strogo tumačena, a potreba za njima mora biti uvjerljivo utvrđena (usporedi s predmetima ESLJP-a *Guja protiv Moldavije* [Vv], br. 14277/04, § 69., presuda od 12. veljače 2008.; i *Bédat protiv Švicarske* [Vv], br. 56925/08, § 48., presuda od 29. ožujka 2016.).

Drugim riječima, pravo na slobodu izražavanja nije apsolutno pravo. Članak 10. Konvencije, kao ni članak 38. Ustava, ne jamči neograničenu slobodu izražavanja. Sloboda izražavanja može biti ograničena ako je to nužno u demokratskom društvu.

6. Test *nužnosti u demokratskom društvu* zahtjeva da sud pred kojim se nađe "zahtjev" za ograničenje nečije slobode izražavanja utvrdi je li ograničenje slobode izražavanja prijedno društveno potrebno i je li ono razmjerno legitimnom cilju, te da za to ograničenje navede relevantne i dostatne razloge (usporedi s *Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [Vv], br. 931/13, presuda od 27. lipnja 2017.). Ograničenje prava na slobodu izražavanja mora se razmotriti u kontekstu slučaja u cjelini, uključujući sadržaj izjava i kontekst u kojem su one dane (usporedi s *Europapress holding d.o.o. protiv Hrvatske*, br. 25333/06, § 54., presuda od 22. listopada 2009.).

6.1. Pri ocjenjivanju razmjernosti miješanja treba razlikovati izjave o činjenicama od vrijednosnih sudova. Dok se postojanje činjenica može dokazati, istinitost vrijednosnih sudova nije dokaziva, stoga ne bi trebalo zahtijevati od tuženika da dokaže istinitost vrijednosnog suda. Kada se radi o vrijednosnim sudovima, razmjernost ograničenja slobode izražavanja može ovisiti o tome postoji li dostatna činjenična osnova koja te sudove podržava, u suprotnom se ti sudovi mogu smatrati pretjeranima. Kako bi se moglo razlikovati radi li se o izjavi o činjenicama ili o vrijednosnom sudu nužno je uzeti u obzir okolnosti svakog slučaja i "opći ton" (*general tone*) izjave o kojoj se radi, imajući u vidu da će tvrdnje o temama od javnog interesa u pravilu biti vrijednosni sudovi, a ne izjave o činjenicama (usporedi s *Morice protiv Francuske* [Vv], br. 29369/10, § 126., presuda od 23. travnja 2015.).

6.2. Kada je sporna izjava dana u kontekstu političke debate o pitanju od javnog interesa, prihvatljiva su samo najnužnija ograničenja slobode govora jer je sloboda političke debate u samoj srži koncepta demokratskog društva. Stoga su granice prihvatljive kritike šire u slučaju same ličnosti političara nego kod privatnih osoba. Za razliku od ovih posljednjih, političar je neizbježno i svjesno otvoreniji za pomno ispitivanje svake njegove ili njezine riječi i djela i sukladno tome mora iskazivati veći stupanj tolerancije (usporedi s *Sürek protiv Turske* (br. 1) [Vv], br. 26682/95, § 61., presuda od 8. srpnja 1999.; *Mladina d.d. Ljubljana protiv Slovenije*, br. 20981/10, § 40., presuda od 17. travnja 2014.; *Lingens protiv Austrije*, br. 9815/82, § 42., presuda od 8. srpnja 1986.; i *Lopes Gomes da Silva protiv Portugala*, br. 37698/97, § 30., presuda od 28. rujna 2000.).

6.3. U okolnostima u kojima sporna izjava utječe na ugled, čast, dostojanstvo ili prava drugih, taj je "sukob" potrebno rješavati vaganjem relevantnih čimbenika koji se odnose na dvije zaštićene vrijednosti: s jedne strane, pravo na slobodu izražavanja, i s druge strane, pravo na poštovanje osobnog života drugih (usporedi s *Von Hannover protiv Njemačke* (br. 2) [Vv], br. 40660/08 i 60641/08, §§ 104. - 107., presuda od 7. veljače 2012.; *Axel Springer AG protiv Njemačke* [Vv], br. 39954/08, §§ 85. - 88., presuda od 7. veljače 2012.; *Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske* [Vv], br. 40454/07, §§ 90. - 93., presuda od 10. studenoga 2015.; i *Medžlis Islamske zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine* [Vv], br. 17224/11, § 77., presuda od 27. lipnja 2017.).

Riječ je o pravima koja zaslužuju jednaku zaštitu te je zadatak sudova postići pravičnu ravnotežu tih prava. U slučajevima koji zahtijevaju vaganje između tih dviju vrijednosti ishod za osobu koja tvrdi da joj je nečijim javnim istupom povrijeđeno dostojanstvo, čast ili ugled, u načelu, treba biti jednak kao da se odlučuje o prigovoru povrede slobode izražavanja misli (usporedi s *Narodni list d.d. protiv Hrvatske*, br. 2782/12, § 70., presuda od 8. studenoga 2018.).

6.4. Priroda i ozbiljnost nametnute sankcije također su čimbenici koje treba uzeti u obzir pri ocjenjivanju razmjernosti miješanja u pravo na slobodu izražavanja. Dosuđivanje naknade štete oštećenoj osobi mora biti u razumnom odnosu razmjera s pretrpljenim narušavanjem ugleda (usporedi s *Narodni list d.d. protiv Hrvatske*, gore citirano, § 70.; *Kwiecień protiv Poljske*, br. 51744/99, § 56., presuda od 9. siječnja 2007.; *Tolstoy Miloslavsky protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 18139/91, § 49., presuda od 13. srpnja 1995.; i *Europapress holding d.o.o. protiv Hrvatske*, gore citirano, § 54.)

6.5. Kako bi se osigurala dosljednost i izbjeglo diskrecijsko odlučivanje pri odgovaranju na pitanje koje od sukobljenih prava preteže u konkretnom slučaju i kojemu od njih je potrebno pružiti zaštitu, ESLJP je u predmetu *Axel Springer AG protiv Njemačke* naveo sljedeće okolnosti prema kojima načelno ocjenjuje je li u konkretnom slučaju postignuta pravična ravnoteža između sukobljenih prava: a) doprinos raspravi u javnom interesu; b) u kojoj mjeri je osoba u pitanju poznata javnosti i kakav je sadržaj danih izjava; c) prethodno ponašanje osobe na koju se izjava odnosi; d) metode prikupljanja informacija i njihova provjerljivost; e) sadržaj, forma i posljedice objavljene informacije; f) ozbiljnost dosuđene sankcije i obeshrabrujući učinak (tzv. *chilling effect*).

6.6. Ustavni sud u tom smislu ističe da je u više svojih odluka (na primjer broj: U-III-1084/2015 od 10. prosinca 2019., broj: U-III-4336/2017 od 26. lipnja 2019., broj: U-III-2944/2018 od 26. lipnja 2019. i dr., sve na www.usud.hr), prihvatio gore navedena načelna stajališta ESLJP-a, te je ispitujući opravdanost prigovora miješanja u jamstvo slobode mišljenja i izražavanja misli tijekom ustavnosudskih postupaka proveo test nužnosti u demokratskom društvu.

B) PRIMJENA NAČELNIH STAJALIŠTA NA KONKRETAN SLUČAJ

7. U konkretnom slučaju riječ je o parničnom postupku u kojem je od podnositelja tužbom zatražena naknada štete radi povrede prava osobnosti na temelju članka 19. stavaka 1. i 2., 1046. i 1100. stavaka 1. i 2. ZOO-a.

Tijekom postupka pred Općinskim građanskim sudom u Zagrebu podnositelj je u odgovoru na tužbu isticao da je koristio pravo na slobodu javne riječi i stručne kritike te da je iznošenje svojeg stručnog mišljenja interventna mjera zaustavljanja negativnog medijskog kruga u kojem je bio i upitan ugled cijele profesije.

U ustavnoj tužbi i dopuni ustavne tužbe podnositelj je među ostalim istaknuo prigovor miješanja u slobodu mišljenja i izražavanja misli zajamčenu člankom 38. stavcima 1. i 2. Ustava i člankom 10. stavkom 1. Konvencije.

Slijedom navedenog, Ustavni sud ocjenjuje da se u okolnostima konkretnog slučaja otvara ustavnopravno pitanje je li podnositelju povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja. S obzirom na to, Ustavni sud mora ocijeniti jesu li sudovi i na koji način, odlučujući o podnositeljevoj nematerijalnoj odgovornosti za štetu zbog povrede časti i ugleda za na štetu trinaest tužitelja primijenili navedene standarde izražene u praksi ESLJP-a i Ustavnog suda, vezane uz članak 38. Ustava i članak 10. Konvencije.

Stoga, Ustavni sud ocjenjuje da je za potrebe ovog ustavnosudskog postupka potrebno odgovoriti na pitanja

1) Je li u konkretnom slučaju došlo do miješanja u jamstvo slobode mišljenja i izražavanja misli propisano člankom 38. stavcima 1. i 2. Ustava?

8. Osporenim drugostupanjskom presudom preinačena je prvostupanjska presuda kojom je tužbeni zahtjev trinaest tužitelja odbijen te su zahtjevi tužitelja u postupku radi naknade štete protiv podnositelja kao tuženika u cijelosti prihvaćeni.

Ustavni sud ocjenjuje da osporena odluka u konkretnom slučaju, o podnositeljevoj nematerijalnoj odgovornosti za štetu zbog povrede časti i ugleda za na štetu trinaest tužitelja, predstavlja miješanje države u podnositeljevu slobodu izražavanja.

2) Je li miješanje bilo opravdano?

a) Zakonitost i legitimni cilj

Ustavni sud ocjenjuje da je miješanje utemeljeno na zakonu, konkretno na člancima 19. stavcima 1. i 2., 1046. i 1100. stavcima 1. i 2. ZOO-a, te da slijedi legitimni cilj zaštite ugleda i prava drugih. Stoga je zadaća Ustavnog suda utvrditi je li miješanje u slobodu izražavanja podnositelja bilo "nužno u demokratskom društvu".

b) Je li miješanje bilo "nužno u demokratskom društvu"?

9. U odnosu na prirodu samih izjava, Ustavni sud napominje da one predstavljaju vrijednosni sud, a ne činjenični navod pa stoga ovaj element nije potrebno dalje ispitivati. Ustavni sud, nadalje, primjećuje da je u ovom predmetu podnositelj obavezan na naknadu nematerijalne štete zbog povrede prava osobnosti tužitelja, kritičkim stručnim osvrtom na neuspješnu arhitektonsku instalaciju za Venecijanski bijenale 2010. godine na radijskoj emisiji te u tiskanom tjedniku, zbog čega su te kritike postale pristupačnima većem broju osoba. Izjave za koje se podnositelja teretilo, same po sebi, mogu biti uvredljive.

9.1. Drugostupanjski sud je nakon provedenog dokaznog postupka utvrdio da se u konkretnom slučaju radilo o izjavama podnositelja kojima je zaista došlo do povrede prava osobnosti, slijedom čega im na temelju mjerodavnih zakonskih propisa pripada pravo na pravičnu novčanu naknadu u iznosu od 800,00 kn svakome, koliko su i zatražili, budući da težina povrede i okolnosti slučaja to opravdavaju i to zajedno sa zakonskim zateznim kamatama na taj iznos.

Navode podnositelja da se radi o stručnom mišljenju izraženom u kontekstu slobode javne riječi i stručne kritike na koje ima pravo, drugostupanjski sud nije uvažio.

9.2. Iz postupka utvrđenih činjenica i okolnosti može se ustvrditi da podnositelj i tužitelji nisu osobe poznate široj javnosti.

10. Imajući u vidu obrazloženje drugostupanjskog suda djelomično navedenog u točki 2.2. obrazloženja ove odluke, Ustavni sud smatra da isti sud nije u dovoljnoj mjeri razmotrio kontekst u kojem su sporne izjave dane, kao niti arhitektonski neuspjeh koji im je prethodio, a koji je diskvalificirao Republiku Hrvatsku s Venecijanskog bijenala 2010. godine.

11. Stoga je drugostupanjski sud bio dužan razmotriti na koji su način okolnosti da se radi o tužiteljima i podnositelju koji su gotovo nepoznati široj javnosti, da se radilo o prethodnom, u međunarodnoj medijskoj javnosti poznatom arhitektonskom debaklu koji je umanjio dignitet arhitektonske struke u Hrvatskoj općenito, a na što je podnositelj pravovremeno i primjereno reagirao izjavama u javnom prostoru, utjecale na usvajanje tužbenog zahtjeva protiv podnositelja.

C) ZAKLJUČAK

12. Ustavni sud zaključno smatra da drugostupanjski sud ni na koji način nije utvrdio specifične okolnosti konkretnog slučaja, iako ih je bez zapreke mogao utvrditi prema sadržaju provedenog dokaznog postupka te u tom postupku utvrđenih činjenica i okolnosti, niti ih je doveo u vezu s izrekom osporene drugostupanjske presude. Upravo suprotno, obrazloženje drugostupanjske presude izdvaja izjavljenu uvredu podnositelja iz navedenog konteksta.

Imajući u vidu sve gore navedene okolnosti, Ustavni sud smatra da u žalbenom postupku Županijski sud nije uvjerljivo utvrdio postojanje prijeke društvene potrebe koja bi zahtijevala da se pravu tužitelja na zaštitu njegovog ugleda da prednost pred pravom podnositelja na slobodu izražavanja i općeg interesa za zaštitu slobode izražavanja kada je riječ o javnoj kritici, odnosno javnom izražavanju vrijednosnog stava. Razlozi koje je taj sud naveo, prema ocjeni Ustavnog suda, ne mogu se smatrati dostatnima i mjerodavnima za takvo miješanje u podnositeljevu slobodu izražavanja. Stoga se ne može zaključiti da je osporenom odlukom ostvarena pravična ravnoteža Ustavom zajamčenih suprotstavljenih prava tužitelja i podnositelja (usporedi s *Mladina d.d. Ljubljana protiv Slovenije*, navedeno, § 47.).

Slijedom svega navedenog, Ustavni sud utvrđuje da je osporenom odlukom podnositelju povrijeđeno jamstvo slobode mišljenja i iznošenja misli propisano člankom 38. stavcima 1. i 2. Ustava u vezi s načelom ograničenja slobode ili prava razmjerno naravi potrebe u svakom pojedinom slučaju propisanog člankom 16. stavkom 2. Ustava.

Na temelju članaka 73. i 76. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/92. i 49/02. - pročišćeni tekst) odlučeno je kao u izreci.

PREDSJEDNIK VIJEĆA
dr. sc. Branko Brkić, v. r.

Dostava (U-III-2099/2020):

1. Odvjetničko društvo Vidović i partneri d.o.o.,
n. r. Davora Vidovića, odvjetnika
- za podnositelja Hrvoja Hrabaka
Kralja Zvonimira 2, 10000 Zagreb
2. Županijski sud u Zagrebu
Zrinjevac 5, 10000 Zagreb
- na broj predmeta: Gžn-2040/14
3. Općinski građanski sud u Zagrebu,
Ulica grada Vukovara 84, 10000 Zagreb
- uz povrat spisa broj: Pn-2021/2015
4. Centar za evidenciju i dokumentaciju Suda
5. Spis

Suglasnost ovog otpravka s izvornikom ovjerava
Pomoćnica glavnog tajnika Ustavnog suda
za ustavnosudsko poslovanje

Vladimira Vodanović